

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Joannis Bonae, Eminentissimi S. R. E. Titulo S. Bernardi
Ad Thermas Cardinalis Presbyteri Opera Quotquot
hactenùs separatim edita fuerê Omnia**

Bona, Giovanni

Antverpiae, 1677

§. 1. Divina majestas in sole praecipuè elucet. Solis, & Dei comparatio ex sanctis Patribus.

urn:nbn:de:hbz:466:1-10805

*Influe cœlestis septena charismata doni,
 Numenque infunde supernum.
 Atque mea æternus præcordia concremet ignis,
 Penetret tua flamma medullas.
 Nam nisi ab igne Deo non debet cordis in ara
 Comburi victima amoris.*

3. Durandus Tholosanus Præses y horam Tertiam auream ab Italis appellari asseverat. In jure etiam Canonico & sacra nuncupatur, hac enim hora facta Missarum solemnia festivis diebus juxta Ecclesiasticas sanctiones ex decreto Telephori Papæ solemniter celebrantur. Festivus inquam diebus, non omni die, ut volunt Græci, quos Humbertus Sylvæ Candidæ Episcopus impugnât in responsione contra Niceram. Narrat Joannes Moschus *aa* in prato spirituali cujusdam villæ incolas accusasse Presbyterum, quod nunc hora tertia, nunc hora nona Missam die Dominico celebraret non servans legitimum ordinem sanctæ oblationis. Antiqua enim Ecclesiæ consuetudo horam tertiam, quæ, ut ait Rupertus Abbas, *bb* cæteris illustrior est, Missis celebrandis ob honorem sancti spiritus destinavit. Configno hoc caput insigni Bernardi *cc* sententia, ut proprii semper, & alacres in divinis laudibus inveniamur. Nihil ita propriè quemdam in terris repræsentat cœlestis habitationis statum, sicut alacritas laudantium Deum.

y Durand. l. 3. de ritib. Eccl. c. 8. z Distinct. 44. cap. fin. de consec. d. 1. c. Noctæ sanctæ. aa Pratum spirituale c. 27. bb Ruperr. l. 10. de div. off. cap. 18. cc Bern ser. 11. in Cantic.

CAPUT VIII.
 DE SEXTA.

S. I.

Divina majestas in sole præcipue elucet. Solis, & Dei comparatio ex sanctis Patribus.

1. **S**OL^a in aspectu amantians in exitu, vas admirabile, opus excelsum. In meridiano exurit terram, & in conspectu ardoris ejus quis poterit sustinere? Fornacem custodiens in operibus ardoris: tripliciter Sol exurens montes, radios igneos exuffans, & resurgens radiis suis obæcat oculos. Magnus Dominus qui fecit illum, & in sermonibus ejus

a Eccl. 43 : 2.

festinavit iter. Libet enim ab hoc solis encomio sextæ horæ tractationem ordiri, ut, quæ meridiano æstu fervente celebratur, æterni solis majestatem aptissimo nobis symbolo repræsentet. Solem vocat Dionysius *b* clarissimam imaginem Divinæ bonitatis: Sicut enim ille visibilis creaturæ unicus Princeps quasi quidam naturæ oculus universum condecorat, temporum vicissitudines distinguit, luce & influxu vitam mortalibus administrat: ita Deus omnium causâ, initium, & vita attingit à fine usque ad finem fortiter, omnia penetrat, omnia temperat, omnia continet, omnia vivificat. Dempfit soli materiam Averroes, subtrahamus eidem & quantitatem, aded ut lumen solum supersit mirifica virtute refertum, nulla figura definitum, & in immensum spatium circumquaque diffusum, ita tunc excedens intelligentiam, sicut nunc aciem oculorum exuperat. Hac fermè ratione Deum pro viribus ex sole cognovisse videbimur, qui posuit in ipso tabernaculum suum. Appositè ad hæc Theologorum Phoenix Nazianzenus *c*. Quod sensibilibus rebus est Sol noster, hoc intelligibilibus est Deus. Ille mundum hunc aspectabilem collustrat, hic invisibilem. Ille corporis oculos ita afficit, ut lumen ipsius intueri possint: hic mentes Deiformes reddit. Ille corporeis rebus oculorum acie prædicis, & iis quæ in aspectum cadunt hanc vim tribuit, ut & illa videre, & hæc visu percipi possint; ipse tamen omnia, quæ oculis subjecta sunt, pulchritudine antecellit: hic eodem modo cum tam iis, quæ intelligentia utuntur, quam quæ mente, & intellectu comprehenduntur, hoc afferat, ut & illa intelligant, & hæc intelligentia percipiantur; ipse tamen intelligibilium omnium summus est, in quo desiderium omne consistit, ac desigitur, nec supra eum mens ulla ferri potest, quantumvis Philosophica, altissimè tendens, ac summè curiosa. Hæc Gregorius. Cui concinens Thalassius Monachus ait *d*, quod est lux videntibus, & visus, hoc est Deus intelligentibus, & intellectis. Sicut autem Sol omnia collustrat, ita Deus sedere dicitur quasi in *ἡρώων ὄρωων*, ut Marius Victorinus *e* loquitur, unde universali oculo, id est, lumine substantiæ suæ omnia videt. Hanc verò Dei cum sole analogiam alii Patres quam plurimi, & Doctores gravissimi variis paradigmaticis expresserunt.

Zzz z Non

b Dionys. c. 4. de div. nominib. c Nazianz. orat. 21. d Thalass. centur. 2. e Mar. Victorin. lib. 4. ad Arrium.

Non fit molestum sub hoc umbraculo aliquantum requiescere, meridies est. Et primò quidem audiamus Augustinum *f* sapientissimum, atque clarissimum Ecclesiarum Christi magistrum, ut eum vocat Facundus Hermianensis. In hoc sole, inquit, tria quædam licet animadvertere, quod est, quod fulget, quod illuminat: ita in secretissimo Deo, quem vis intelligere, tria quædam sunt, quod est, quod intelligitur, quod cætera facit intelligi. Idem alibi *g*. In sole tria sunt, & separari omninò non possunt, cursus, splendor & calor. Videmus enim solem in cælo currentem, fulgentem, calentem. Quomodo autem Divinitas à semetipsa discernitur, cum lucis splendor, aut solis calor nullatenus separantur? Divide si potes solem, & tunc demum divide Trinitatem. Disertissimè explicat hanc eandem sententiam Athanasius *h*. Sol est unus, & sunt in eo tres substantiæ, orbis, radius & lux. Orbis est receptaculum æstus, radius repercutitur ad terram, lumen etiam in umbratis locis sine radio lucet. Sic etiam cogita de Deo. Deus est unus, personæ autem unius Dei tres, Pater, & Filius, & Spiritus sanctus. Typus Patris est orbis solaris, typus Filii radius, typus Spiritus sancti est lumen solis. Sequitur diffusè vim comparationis exprimere. Ipsum lege Theologe, nam aliis quædam sunt æquiori lance examinanda, ut cum dicit tres personas non segregari à se invicem: quod intelligendum est in ratione essentiæ, & Diæternæ, quæ una est, & eadem in tribus: etenim personæ in ratione substantiæ relativæ à se invicem realiter distinguuntur.

2. Eodem solis exemplo ad individuæ Trinitatis mysterium explicandum utuntur Cyrillus Alexandrinus *i*, & Eustachius Bonaventura *k*. Rursum Athanasius *l*. Sicut Sol non sordescit tactu terrenorum corporum, ita nec Verbum Dei, cum in corpore innotesceret, inde maculas in se corrivabat. Utque etiam demus, addit Anastasius Sinaita *m*, solem nonnihil fætoris colligere ex istis corporibus, non continè sequetur Deum contrahere vel tantillum contagii. Hilarius *n* Pictaviensis Episcopus:

f Aug. tom. 1. l. 1. Soliloque. de cogn. Dei, & anima, cap. 8. Facundus l. 1. c. 4. *g* Aug. 10. serm. tom. 1. de verb. Apost. *h* Athanas. in qu. variis q. 4. *i* Cyrill. Alex. l. 6. thesauri c. 1. & in dialog. de Trinit. l. 2. *k* Bonav. in lumen. Eccl. ser. 20. & 21. *l* Athan. de incarnat. *m* Anastas. de rectis fidei dogm. l. 2. in fin. *n* Hilari. in Psal. 118. v. 151.

Solem videmus in quadam cæli parte, prout ejus cursus est, demorantem, & certè ubique protenditur, ubique adest; sed si in clausas domorum fenestras incidat, lumen quidem illius præsto est, sed ipsa sibi lucem ejus, quæ oblectata sunt, denegabunt: ita nos in omnibus vitæ nostræ operibus circumspècti, & ad Deum patentes esse debemus. Rationalis enim oculus, à primis Venetorum Patriarcha *o*, eandem similitudinem fufius pertractans, spiritualis lucis nequam est capax, nisi per liberi consensum arbitrii se offerat, seque subiciat. Irenæus Martyr *p* antiquissimus Scriptor: Quemadmodum Solis, qui propter aliquam infirmitatem oculorum non possunt contemplari lumen ejus, lucem non præstat: ita & Deus infidelium mentes excœcavit, ut eis non fulgeat illuminatio Evangelii gloriæ Christi.

3. Cæterùm sicut Sol omnibus æqualiter nascitur, & super omnes pari, & æquali luce diffunditur, ita, teste Cypriano *q*, Christus Sol, & dies verus in Ecclesia sua lumen vitæ æternæ pari æqualitate largitur. Sed, quod Fulgentius *r* Ruspensis Episcopus advertit, Divina gratia ipsum solem materiale imitatur. Hic idem permanens aliter à faucibus, aliter à sanis oculis videtur: gratia etiam aliter benè dispositis, aliter aliis infunditur. Quæ diversitas in sola diversitate fanitatis, vel infirmitatis bonæ, vel prævæ dispositionis consistit. Ad hæc Bernardus *s*; Sicut Sol, inquit, non omnes, quibus lucet, etiam calefacit: sic Deus, qui vera sapientia est, multos quos docet quid sit faciendum, non continè etiam accendit ad faciendum. Aliud est multas divitias scire, aliud & possidere: nec notitia divitem facit, sed possessio. De eadem re sic scribit Olympiodorus *t*. Sicut qui solem hunc sensibilem vident, per ipsius lumen visibilia intuentur, atque ita sensus ipsos variis officiis intendunt: qui verò solem non vident, in tenebris defident otiosi, eo quod non vident, quæ solis lumine illustrantur: ita pari ratione & qui intelligibilem contuentur Solem, lumen in mente sua recipiunt, per quod planè vident, atque cognoscunt quæ ad ejusdem Solis voluntatem sibi agenda sunt, quæ vè etiam dimittenda. Marcellus Ficinus *u* nulli Platonicorum secundus Orphicam Solis cum Deo comparationem

in
o Laur. Justin. de humilit. c. 4. *p* Iren. l. 4. cap. 48.
q Cypri. l. 1. ep. 7. *r* Fulg. l. 2. ad Monimum. *s* Bern. ser. 23. in Cant. *t* Olymp. in Eccles. c. 11. *u* Ficini. Episc. l. 6. & in Dionys. cap. 4.

in Epistolis eleganter exequitur, itemque libro de Sole, & in Commentariis ad Dionysium de Divinis Nominibus. Idem argumentum copiosissime tractant Justinus Martyr x, Theophilus y Antiochenus, Clemens Alexandrinus z, Joannes Damascenus a, Marcus Eremita b, Venerabilis Beda c, Thomas Cisterciensis d & alii. Verum enim verò in multis similis, in plerisque dissimilis iustitiæ Soli Sol creatus reperitur. Ideò Solis, & Dei similitudinem non omnino approbare videtur Gregorius Nazianzenus oratione quinta de Theologia. Non est exacta finiti, & infiniti similitudo. Urit Sol, capiti nocet, & sponfam olim decoloravit, umbris offuscatur, Lunæ objectione deficit, diei ac noctis alteratione variatur. At Deus lumen est indeficiens, nulla apud eum transmutatio, nulla vicissitudinis obumbratio. Concinnè Simeon Theologus e. Sensibilis Sol videtur, non videt: intellectualis videtur ab his qui digni sunt, & omnes videt, magis autem eos qui ipsum vident. Sensibilis non loquitur, nec cuiquam loqui donat: intellectualis & loquitur cum amicis suis, & dat omnibus ut loquantur. Ille oritur, & occidit: hic in iustis nunquam occidit; nam de impiis scriptum est f, *Occider eis Sol in meridie*. Utinam Sol verus qui nescit occasum illuminet luce perpetua corda nostra, & intelligentias nostras, ut in claritate ejus jugiter ambulemus sine offensione.

x Justin. in expos. fidei. y Theoph. ad Autolyt. lib. 2. z Clem. Alex. orat. ad Grac. a Jo. Damasc. or. de Transfigur. b Marc. Eremita l. de Baptismo. c Beda tom. 2. lib. de substantiis. d Tho. Cisterc. l. 9. in Cantic. e Simeon Theol. in moralibus cap. 125. f Amos 8: 9.

METRUM XV.

O poli Princeps radiate Titan,
 Naturæ eximium decus,
 Cuncta qui vultus rapidis quadrigis
 Cœli è vertice conspicias.
 Te parens vatum fidibus canoris
 Psallit Mæonius senex.
 Te genus Divinum Rhodopes sub antro
 Orpheus Threicius canit.
 Et tuas mendax veneratur aras
 Cultu Græcia supplicij.
 Attamen cæcos pelagi recessus,
 Et terræ intima viscera,
 Haud potes clara penetrare luce,
 Vel iristes Erebi specus.

*Sed celer cursu peragrans citato
 Pronas Zodiaci vias,
 Lucidis nascens radiis corruscas,
 Et noctem revehis cadens.
 Fulgidæ verò dominator ætheræ,
 Mundi maximus arbiter,
 Intimas rerum penetrans latebras,
 Et vastos animi sinus,
 Unico mentis speculatur ictu
 Quicquid subjacet ætheri.
 Nec potest terræ prohibere moles,
 Aut nox, atque nubila;
 Quin sciat quicquid spaciosus amplo
 Orbis continet ambitu.
 Verus hic ergo celebrandus est Sol,
 Qui solus videt omnia.*

§. II.

Effectus Solis in meridie quomodo impiis, & iustis conveniat. Quid sit merities. Affectus Sponse quærentis ubi pascat, ubi cubet Sponsus. Cur merities oremus. Mediocritas laudatur.

1. **S**OL itaque aureo jubare rutilans Dei gloriam annunciat, dum oritur: cujus formositatem declarans Beatus David inquit g, *Et ipse tanquam sponsus procedens de thalamo suo*. At in meridiano quasi succensa fornax exurens terram, igneosque radios exuffans nonne immensam, & incessabilem Divini luminis claritatem evidentissime demonstrat? Sanè Deus noster ignis consumens est h, fornacem custodiens in operibus ardoris, quia sceleratis supplicia preparat gehennæ: tripliciter exurens montes, quia superbos ob elatas cogitationes, ob tumentia verba, ob sacrilegas operationes æternis ignibus castigat. Radiis suis obcæcat oculos, quia doctrina sua impiorum mentes obtenebrat, ut videntes non videant, & audientes non intelligant i; & qui in sordibus sunt, sordescant adhuc k. Cumque audire noluerint dicentem l, *Ambulate dum lucem habetis*, dicent postea cum Propheta m, *Impegimus merities quasi in tenebris, multiplicatæ sunt iniquitates nostræ*. De quibus dixit Job n; *Per diem incurrent tenebras, & quasi nocte sic palpabunt in merities*. At in extrema discussionis die fiet quod sequitur o, *In*
 Zzzz 3 *conspicet*

g Psalm 18. h Deuter. 4: 24. i Luc. 8: 10. k Apoc. 22: 11. l Joan. 12: 35. m Isai. 59: 10, 12. n Job. 5: 14. o Malach. 3: 2.